

KIRÁLDI BÁNYÁSZKODÁS TÖRTÉNETE

KIRÁLD 1969

A KIRÁLDI BÁNYÁSZAT TÖRTÉNETE

KIRÁLD 1969. IX. 13.

Az emlék albumot a Királdi Bányaüzem vezetőségének megbizásából összeállitotta Vozár Ottó mérnökség vezető.

Közremüködött:	Kriston Béla	üzemvezető
	Virág Lajos	főmérnök
	Fábián Lajos	párttitkár
	Boros Ferenc	Ü.B. titkár
	Stér Mihály	fotós
	a bányaüzemi mérnökség	

A felhasznál irodalom: Lehoczky Alfréd:
a Borsodi Szénbányászat
Története I-II.

A KIRÁLDI BÁNYÁSZAT TÖRTÉNETE.

1867.-ben LIPTAY SAMU CENTERI BÁNYÁJÁBAN 4 férfi és 1 gyermek 1o38 frt értékben 1o381 bécsi mázsa szenet termelt /582 t/ Ekkor a bánya negyedik helyen állt a megyében.
Liptay Samu, a CENTERI KŐSZÉNBÁNYAMŰ tulajdonosa 1868.-ban statisztikai jelentést küld a Bányakapitányságnak kutatásairól. Jelentését a királdi "SAMU-BÁNYÁRÓL" 1869-ben megismétli, majd ezt látjuk a következő években is. SAMU-BÁNYA a Center és Királd közötti határrészben feküdhetett, ezért teszik váltakozva a két község valamelyikéhez. Miután Liptay Samu 1874-ben meghal, a bánya leánya útján Szanyi Gyula tulajdonába megy át. A bánya nem lehetett jelentős. 1881-ben a Rimamurány jelentést tesz a Bányakapitányságnak, hogy bánszállási bányája szomszédságában "a centeri kőszénbányában égés van" és "kéri a tüztelepek megállapitását, az elzárására intézkedést". 1887-ben a bányához 1 bányamérték és 1 határköz tartozott /112 269 m²/. A bányában 3oo, a külszinen ugyancsak 3oo méter hosszu vasuton egy szállitógép müködött. A bányában 8 férfimunkás dolgozott, kik 1887-ben 15oo to szenet termeltek.

1869.-ben ALBERT BÁNYÁBAN /Királdon/ kezdett bányászkodni Schlosser Albert berzétei /Gömör megye/ vasgyáros is. Az első szabadkutatási engedélyt 1869-ben kérte, melyet 187o-ben ujabb kérelmek követtek. Később Schlosszer szerződést köt Csiskó Jakabbal, ki a bánya müködtetését kézben tartotta, 188o-ban 4oo q szénre kért eladási engedélyt. 1881-ben 275o q termelésről tesz jelentést. 1887-ben a bányához 2 kettős bányamérték /18o 466 m²/ tartozott, de akkor már nem müködött.

1873.-ban JÓZSEF TÁRNÁN /Királdon/ bányászkodott Binet József /Sajópüspöki/ is, aki a bányászott szenet a gömöri vasgyáraknak adta el. 1873-ban kér először szabadkutatást, és termelése a királdi előljáróság jelentése szerint már ebben az évben 2ooo q-t tett ki. 1874-ben havi 15oo q-ra kért eladási engedélyt.

1876-ban a községi előljáróság szerint Binetnek 3-4ooo q szén állt tartalékban. A bányában 1876-ban 586o q szenet bányásztak. A bányát - melyet általában "JÓZSEF-TÁRNÁNAK" hivták - 1877-től "KIRÁLDI KŐSZÉNBÁNYÁNAK" is nevezték. Miután 1885-ben Binet József meghalt, a bánya sorsa ismeretlen. Az 1888-as Bányakalauz már nem is róla.

E kisebb vállalkozók között gyakori az összetüzés, s mindent elkövetnek, hogy a másik felet eltiltsák a bányászkodástól.

1886.-ban "MELCZER GÉZA ÉS TÁRSAI CENTER-KIRÁLDI KŐSZÉNBÁNYÁK" vállalatot hozták létre Center határában. A bánya a második és harmadik telepet müvelte, azonban 189o-ben bányatüz következtében beszüntette müködését.

A MÁK. ötvenéves jubileuma alkalmából az igazgatóság külön jelentése az ünnepi közgyülés számára a következőt mondja:

"A társulat bölcsője Borsod megye, őse, illetőleg előde a MELCZER GEZA ÉS TÁRSAI CENTER-KIRÁLDI KŐSZÉNBÁNYÁK VÁLLALAT vol". A társaságot néhány pesti és főleg bécsi tőkés közremüködésével hozták létre 1891. junius 9.-én, melynek során a vállalat megvette a Melczer-féle bányát, amiért a kibocsátandó részvényekből 2oo ooo frt értékben engedett át a volt tulajdonosoknak. A vállalat alapitó tagjai ugyancsak 2oo ooo forintnyi készpénz befizetéssel járultak a bánya meginditásához. Igy a vállalat 4ooo db loo forintos névértékü részvénnyel rendelkezett.

A vállalat elnökének megnyerték gróf Teleki Géza tekintélyes nagybirtokost, a vezérigazgató és egyben az egész kezdeményezés fő mozgatója Hercz Zsigmond lett.

/Feltételezhető, hogy a királdi ZSIGMOND AKNA róla kapta a nevét./

A bánya igazgatásával Hönsh Edét bizták meg, ki megelőzően a kazai bánya vezetője volt.

A vállalat létrejötte után megkötötte, illetve megujitotta a Melczer cégnek az egri papneveldével fennálló szerződését, s a papnevelde területén megnyitották a MARGIT-TÁRÓT. Megvették Schlosser Alberttől az ALBERT-BÁNYÁT és a centeri SÁMUEL-BÁNYÁT is, melynek 3 km-nyi lóvonatu vasútját az uj helyzetnek megfelelően "célszerüen" áthelyezték. Ilyen módon az összes királdi és centeri bányák a társaság tulajdonába kerültek. 1892. végén Centeren a SÁMUEL, - Királdon pedig a MARGIT- és Albert TÁRÓK müködtek.

Ezzel egyidőben "a m.kir. államvasutak Putnok állomástól ... Királdig, egészen az ALBERT-TÁRNÁIG, közel 9 km hossú rendes vágányú ... gőzmozdonyú iparvasutat" épitettek. Már ekkor foglalkoztak a vasútnak MARGIT-TÁRÓIG történő meghosszabbitásával. A bányák kiépitésével egyidőben hozzákezdtek a bányatelep létrehozásával is.

Az igazgatósági jelentés szerint a bányák "minden lehető kivánalmaknak megfelelően vannak felszerelve". Miután azonban a rendelkezésre álló tőke a bánya fejlesztésére nem volt elegendő, rövidesen fel kellett emelni az alaptőkét 2oo ooo forintattal, hogy a már beszerzett vagy megrendelt berendezések költségeinek fedezését, másrészt hogy az üzem jövendőbeli akadálytalan folytatását és további fejlődését biztosithassák.

A vállalat beváltotta a hozzáfüzött reményeket és az első közgyülésen /1892. végéig/ 63 o93 frt tiszta nyereségről számolhattak be.

A vállalat gyorsan fejlődik. 1893-ban már közel 15o ooo tonna szenet termelt. Időközben megszerezték Sáta község határának mintegy 3ooo kh-nyi területét, ahol gazdag szénmező igérkezett. A "távolabbi jövőről is gondoskodni óhajtva" szerezték meg a Bán völgyében Barca, Bánhorvát és Bánfalva községek határának mintegy 6ooo kh-nyi kiaknázási jogát.

E müveletek lebonyolitása céljából az alaptőkét ujabb 4oo ooo forinttal egymillió forintra emelték.

1893.-ban a HUROKVÖLGYI-LEJTŐSAKNÁT a királdi fővölgy jobb oldalán, a vasúti állomással szemben lévő Hurok-völgyben mélyitették. A lejtősaknát a völgy felső részén DK.felé a II. és III. telepre hajtották. 1893. októberében ugyanis a centeri Sámuel-bányát teljesen kiaknázták, s beszüntették müvelését, felszereléseit a királdi bányákban használták fel.

A HUROKVÖLGYI-LEJTOSAKNA lemélyitése azonban sok nehézségbe ütközött. A kihajtást a viz és folyóshomok miatt két alkalommal is sikertelenül kisérelték meg, s csak harmadik kisérletre érték el a telepet. A lejtősakna ferde hossza 15o m volt, mintegy 25 %-os düléssel. Az aknát függővasúttal szerelték fel, a szállitás végnélküli kötéllel történt. A lejtősakna és a rakodó között kb. 1 km hosszú Rhlig-rendszerü kötélpálya müködött, melyen 3,3 q raksúlyú csillék közlekedtek. Bár a bányát jól felszerelték, az állandóan betörő viz és folyóshomok sokat zavarta a termelést.

1894.-ben ZSIGMOND-AKNÁT kezdték mélyiteni a fővölgy délről jövő nagy mellékvölgyében. A ZSIGMOND-AKNA 128 m mély függőakna volt, az akna gárd tszf-i magassága 238 m.

Az akna olyan területen épült, ahol nem volt széntelep. A telepeket a vetődésen túl DK és ÉNY irányban épitett vágatokból érték el.

Az aknában a szén szállitására 24o lóerő teljesitményü ikergőzgép szolgált, a viz emelését pedig loo lóerős Regnier - rendszerü /percenként 2ooo l emelőképességü/ fekvi vizemelőgéppel végezték. A bánya felszereléséről az igazgatóság a következőket állapitotta meg:"a mélyaknát a legmodernebb gépekkel rendeztük be, úgy hogy ezen aknából évenként 2 millió métermázsa szenet fogunk szállitani". Az új aknáig a vasutat 1,7 km-re meghosszabitották.

Bár a viz és folyóshomok a királdi aknák folyamatos termelését zavarta, 1895-re a termelés mégis meghaladta a 23o ooo tonnát. A ZSIGMOND-AKNA még az 192o-as években le lett mélyitve a + 5-ös szintre.

Zsomp-rendszere ki lett épitve. Ebből a + 5-ös tszf. magasságból pontosan K-i irányban egy fővonal lett kihajtva, a III. tetőn túli széntelepek cca. loo m-re levetett teleprészkért. A fővonal harántolta a III-as vetőt, majd a 98o. méterben egy III-as telepi lencsés kifejlődésü szenet ért el, amit le is fejtettek, az 1928-29 -3o-as években. Ebben a cca. 2oo m x 3oo m-es III. telepi szénmennyiségben igen sok vetővel küzdöttek meg. Ez alatt a fejtések alatt és ebben az időközben a fővonal tovább haladt ugyan K-i irányban 135o m-ig, 13oo m-ben E-i irányban egy sikló és légfeltörés lett felhajtva 23o m-ig, abban a reményben, hogy a II. telepet megüthetik. A fővonalon jelentkező nagy nyomás a fenntartási költséget azonban anyira megemelte, mely egybeesett a nagy gazdasági válsággal, ami arra késztette a bánya felsőbb vezetőit, hogy feladják a mélyszinti részt. Igy a kis területü III-as telepi rész lefejtése után megkezdték a fővonal visszarablását, majd az akna + 5 szint feletti részét a jelenleg is müködő 117. szintig vizzel árasztották el.

A ZSIGMOND-AKNA + 117-es szintjéről inditott fővonalból előbb az un. Birka-siklóval az I. telepet, ennek megszüntével a fővonal Sáta irányában való hosszabbitásából az I-es, majd a D-i fővonal ereszkéiből a II. telepet müvelték és müvelik még ma is.

A ZSIGMOND-Akna osztályozóját 192o-ban épitették fel, az osztályozó terméskő gyámfalak között és közbenső tartópillérekre vasvázasan épült és különösen a nem gondozható vasváz részeket a korrózió annyira kikezdte, hogy 196o-ban le kellett szerelni.

1939.-ben a GÉZA LEJTŐS-AKNA mely a királdi völgy u.n. tökszögi elágazásában a ZSIGMOND-Akna azonos rétegvonalán lett telepitve megkezdte a termelést. Ez a lejtősakna tulajdonképpen a Zsigmond aknától ÉK-re hajtott, és visszahagyott fővonal rész fölötti I. telep kiaknázásáért lett telepitve.

1954.-ben a MOCSOLYÁSI LEJTŐSAKNÁT a GÉZA LEJTŐSAKNA kimerülése előtt mint kiegészitő bányát kellett megnyitni a Királd község és vasútállomás közötti DK-i völgyben. Ez a lejtősakna a HUROKVÖLGYI és a NAGYVÖLGYI BÁNYÁBÓL visszamaradt I. telepet és kevés szerencsével a II. telepet müvelte. A bánya 1963.-évben kimerült.

S Z A B A D S Á G-A K N A

A ZSIGMOND AKNA 1945. évben a SZABADSÁG AKNA nevet kapta. A termelés a 45-ös évektől az 55-ös évekig mintegy napi 3o vagonra tehető.

Az 195o-es évek elején került napirendre az üzem rekonstrukciója és fejlesztése. E program napirendre tüzését a 45° dőlésü léglejtős állapota tette mind sürgetőbbé olyannyira, hogy egyes munkákat már kisberuházásként meg is kellett kezdeni. Igy indult meg 1952. dec.19.-én a jelenlegi BÉKE /lég/ Akna mélyitése, amely 1953.nov.11-re lett lemélyitve. /Mélysége: 133 m, külszini rakodója: + 246,8 m, mélyszinti rakodója: + 119,o m/

A beruházási program a BÉKE AKNA és a SÁTAI LÉGAKNA mélyitését rakodói a D-i fővonal és a légpárhuzamos kihajtását, a sátai légaknáig az I. telep és innen egy haránttereszke kihajtásával a II. feltárását tervezte. A t e r ü l e t s z é n v a g y o n a l e h e t ő v é t e t t e i t t e g y k o r s z e r ü m o d e r n b á n y á s z a t m e g t e r e m t é s é t, ezért a beruházási program az aknákon és a feltáráson kivül a szükséges energiaellátás a földalatt és a külszinen a Béke akna szállitó berendezését, 35/ 3 KV-os transzformátorállomását, a bányaüzem szellőztetését, az üzem szociális létesitményeit, a fürdő bővitését, a meddőhányó megoldását és az osztályozó korszerüsitését is tervbe vette.

Ezen programba került be a MIR berendezés, a sátai ventillátor és a nyestevölgyi kötélpálya átforditása, amellyel a régi életveszélyes és annakidején lebontott osztályozó helyett az üzem megkapta az akkor még használható állapotban lévő Péch Antal tárói osztályozót azzal a távoli meggondolással, hogy később a megvalósuló központi osztályozó megépitéséig biztositsa az üzem termelvényének osztályozását. - A kötélpálya átforditása ill. megépitése a feladással együtt 1959. március lo-e december 31-e között történt meg, az üzembehelyezése 196o. május lo-én volt

1962-ben esedékessé vált a Szabadság aknai szállitógép nagyjavitása. A gép állapota uj felujitási tervek készitését már nem érte meg. 1962. nov. 9.-én ezért lépéseket kellett tenni a Szabadság aknai szállitás további sorsának rendezésére vonatkozóan és a jelenlegi berendezés selejtezésére. Döntés született arra, hogy a régi aknatorony és szállitógép felhasználásával az egy csillés kaspkat kétcsillés kasokkal kell kicserélni és fel kell ujitani a fakeret ácsolattal biztositott aknát, azaz át kell falazni. A hosszu téglalap szelvény miatt az átfalazás vörös téglával elliptikus szelvényben történt 1964. jul. 4.-e és 1965. aug. 12.-e között.
173.-ben az üzem tervezett termelési kapacitása 1900,00 6/napra, azaz 270.000 t/évre lett módositva. - E kapacitással az 1963. jan. 1-i 8.817.000 tonna összes földtani, 7.042.000 tonna kitermelhető szénvagyon 26 éves élettartamot biztositott az üzemnek. A Szabadság aknai szállitó berendezés cseréjén kivül ekkor került a létesitményjegyzékbe a sátai akna alatt robbanóanyag raktár, elsősegélyhely, a földalatti személyszállitás bevezetéséhez személyszállitó kocsik beszerzése, az I. és II. telepi fővonalak villamositása, a Szabadság aknai üzemtér világitása, külszini csilleforgalom megoldása és tereprendezése miközben több kisebb jelentőségü létesitményt elhgytunk. Az i g y j ó v á h a g y o t t l é t e s i t m é n y j e g y z é k k e l f e j e z ő d ö t t b e 1 9 6 8. n o v. 2 8.-án e b e r u h á z á s.

Röviden összefoglalva: megvalósult az üzem korszerü szállitó aknája, a diagonálisan telepitett un. sátai légaknája, 35 KV-os távvezetékről a kétoldalról biztositott energiaellátás, a kiépitett D-i fővonallal és az ehhez csatlakozó II. telepi főereszkével feltárást nyert D-i bányamező e fővonalak villamositásával és a beszerzett személyszállitó kocsik segitségével dolgozóink munkahelyre történő szállitását megoldottuk. Bővitettük az üzemi fürdőt, kint és a földalatt elsősegélyhelyet létesitettünk. Megoldást nyert az üzem földalatti energiaellátó körhálózata a Béke és Szabadság aknákon keresztül, valamint kül-

szini távvezetékkel a Sátai légaknáig és ezen át az akna alatt létesitett 3 KV-os trafóállomás utján.

A kivitelezés során igen sok probléma merült fel, azonban ezeket sikerült a generáltervező Ózdvidéki Szénbányák Tervező Irodája, az altervező Bányászati Tervező Intézet, a kivitelező vállalatok és a Királdi Aknaüzem, valamint a vállalat társosztályai közremüködésével megoldani.

A SZABADSÁG AKNA megindulásától 1968. december 31.-ig 8.251.74o tonna szenet termelt ki. 1952.-től a rekonstrukció megkezdésétől 1967.dec.31-ig 2.347.479,o tonna szenet termelt. 1968. jan. 1-én 7.733.ooo tonna összes földtani, 7.49o.ooo tonna müreváló, 5.o89.ooo tonna kitermelhető szénvagyona van az üzemnek, amely a tervezett 9oo to/nap kapacitással számolva /27o.ooo t/év/ 19 évre elegendő. - Az üzem élettartamát még növelni fogja a farkaslyuki üzemtől ide csatolni tervezett terület szénvagyona.

Jelenleg van folyamatban az 1932. évben felépitett favázas osztályozó korszerüsitése. Ennek keretében a favázak kicserélést nyernek és vasvázas téglafal betétes formában kerül kivitelezésre.

Természetesen az összes gépi berendezések megfelelő lecserélése is folyamatban van.

Az osztályozó felujitásának befejezésével a szük keresztmetszetek megoldódnak, ha a szénszükséglet megkivánja a 12o wagonos termelést egyenletesen fogja biztositani.

Ezen kivül ugyanez időszakban épült a Királdi kulturház, valamint a Béke elnevezésü lakótelep. A rekonstrukció megvalósitásával elértük, hogy 1968. évben üzemünk átlagban napi 1o3 wagont termel.

Az összüzemi teljesitmény 1968-ra 1,22o to/müszakra növekedett, melyben szintén nagyrésze van a végrehajtott rekonstrukciónak. A termelés zavartalanságát jelenleg 2 db II. telepi frontfejtés és 4 db I. telepi kamrafejtéssel biztositjuk. A frontfejtések és kamrafejtések biztositásánál Schwarcz univerziális acéltámok vannak alkalmazásban.

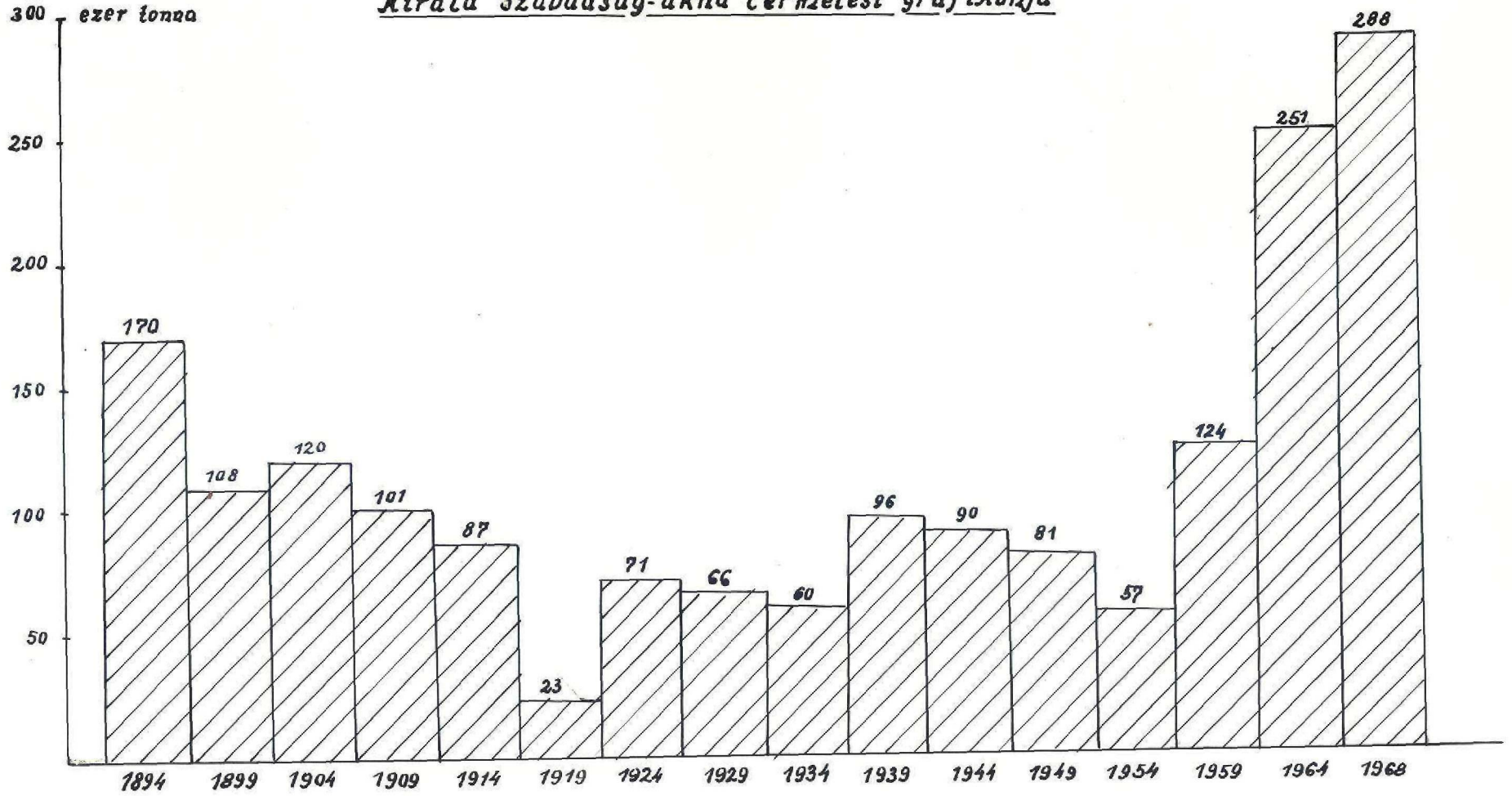
A bánya összes nyitott vágatainak hossza 31 km, mely 99 %-ban korszerüen van biztositva, azaz TH. gyürüvel és falazattal.

A fővonalakon villamos mozdonyszállitás van bevezetve, és a rekonstrukció keretében sz beszerzett személyszállitó kocsik következtében 1966-tól a személyszállitást is bevezettük.

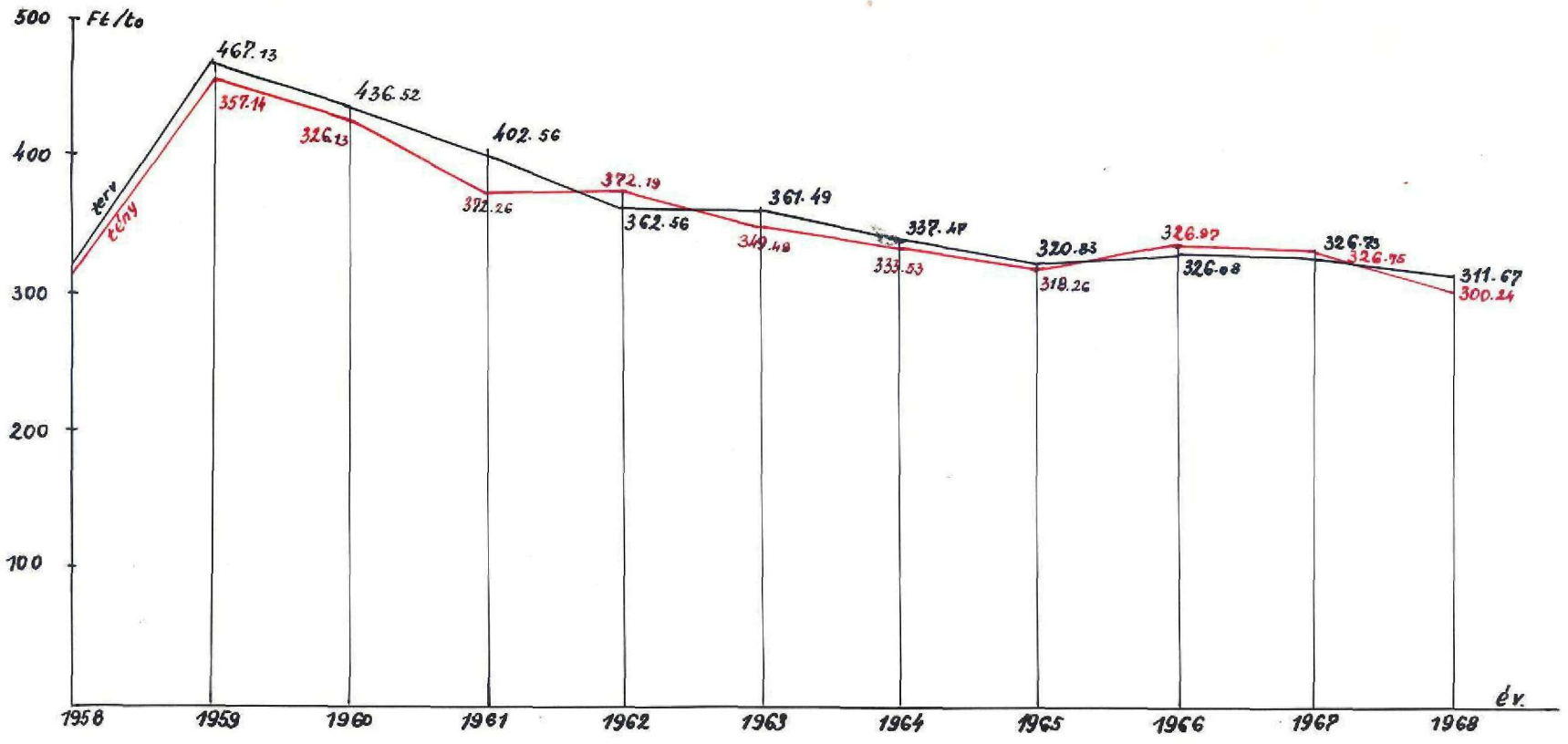
1967. juliusától üzemünk heti 44 órás munkahéttel dolgozik, igy elvileg minden második szombat szabad szombat. Gyakorlatban azonban alkalmazkodnunk kell a szénszükséglet igény jellegéhez, igy a szabadnapok kiadása ennek függvényében módosul. Dolgozóink egészségének védelme céljából a rekonstrukció keretében kibővitett korszerü fürdő áll rendelkezésre, valamint üzemorvosi rendelő és üzemorvos. 1968.évben mintegy 15 millió forintos abszolut hasznot biztositottunk.

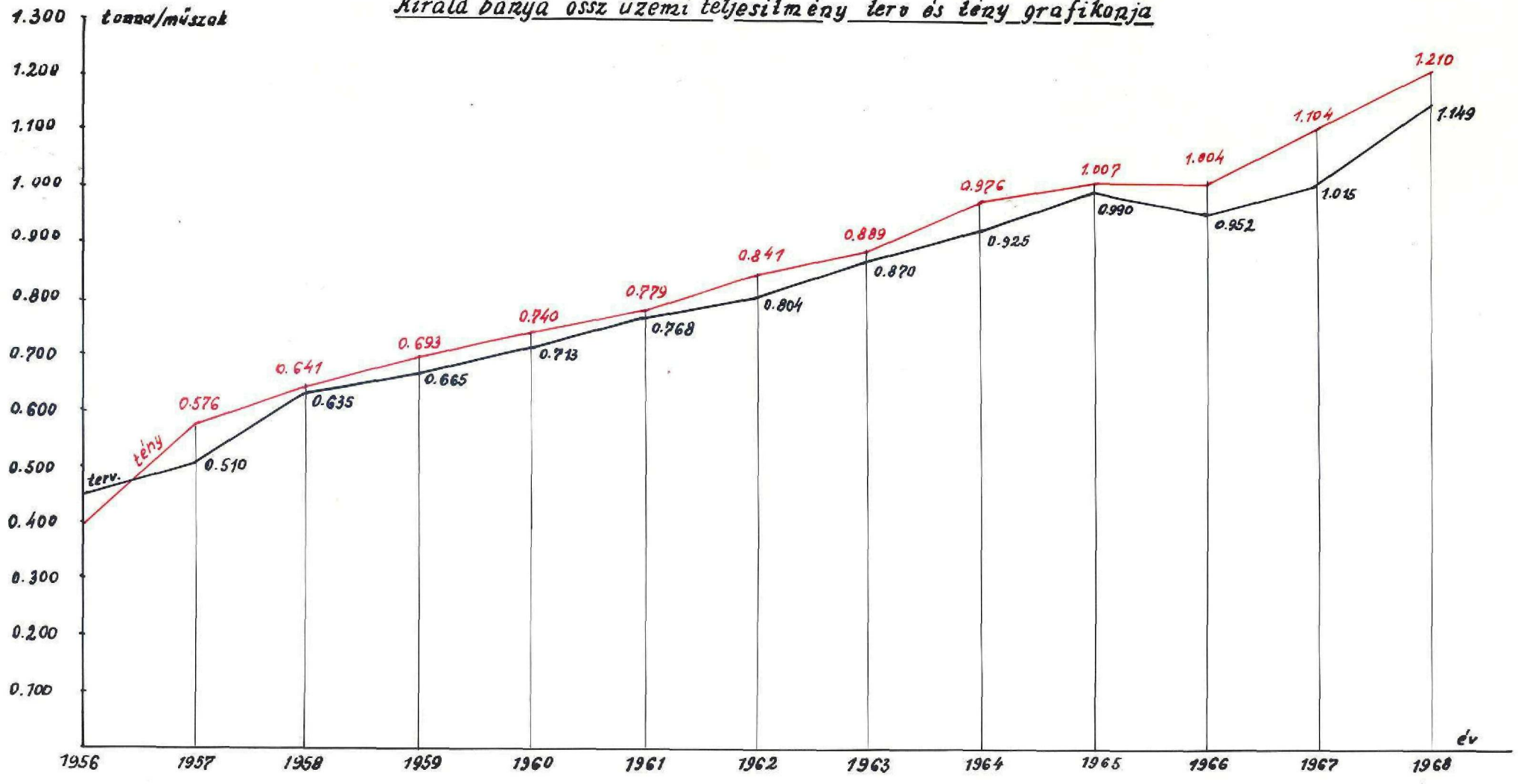
A főbb gazdasági mutatóink alakulását a mellékelt frafikonok ábrázolják. A frafikonokból megállapitható az a nagyarányu fejlődés, melyen 75 év alatt a jelenleg is üzemelő Szabadság-akna keresztül ment. Ezen eredmények elérésében természetesen az 1945. évi felszabadulás adta a legintenzivebb lehetőséget.

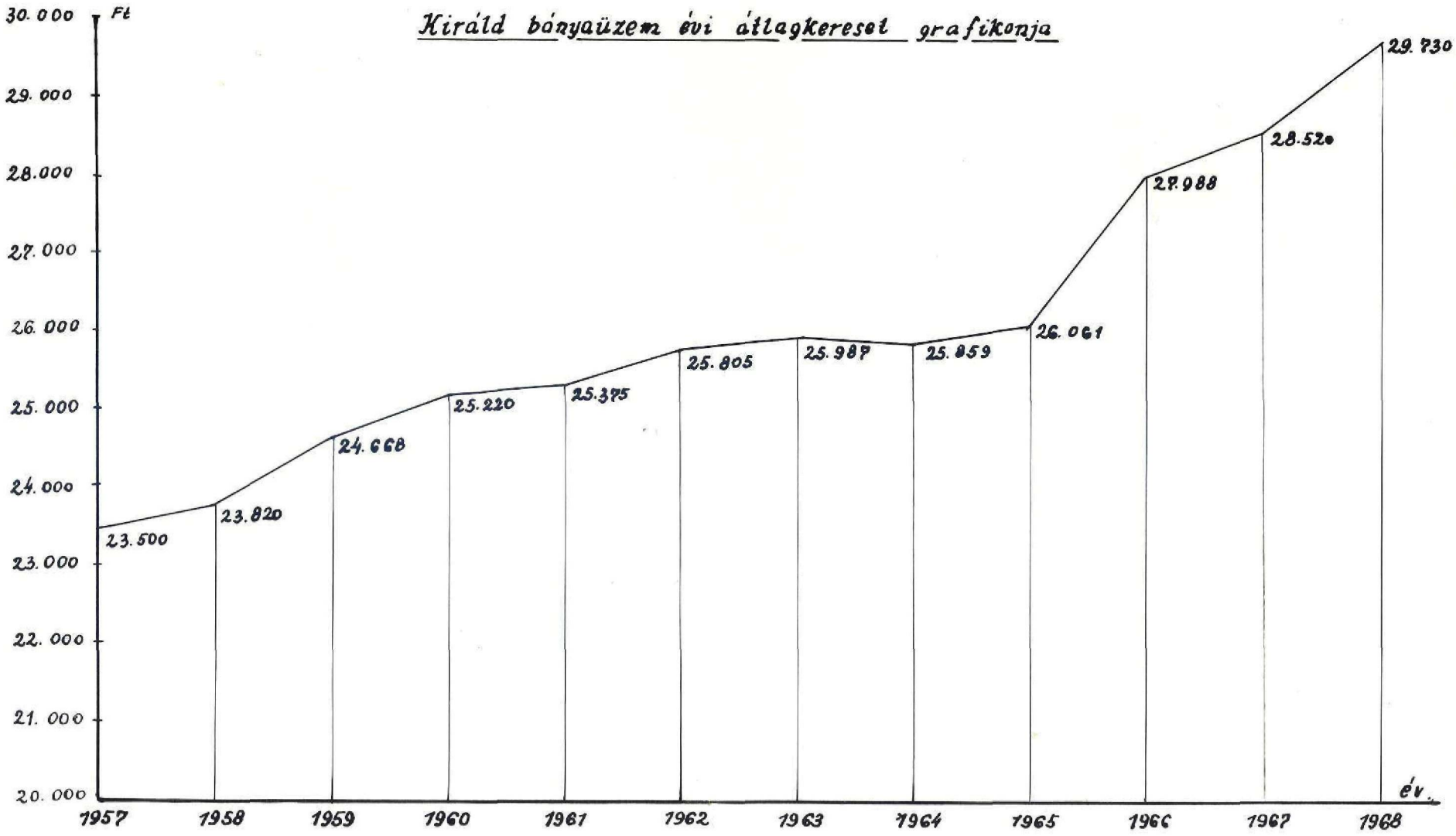
Királd Szabadság-akna termelési grafikonja

Királd bánya üzemi önköltség alakulása.

Király bánya össz üzemi teljesítmény terv és tény grafikonja
1.300
tonna/műszak
1.200
1.100
1. 000
0.900
0.800
0.700
0. 600
0.500
0. 400
0. 300
0.200
0.100
terv.
tény
0.576
0. 641
0. 693
0.740
0.779
0.841
0.889
0.976
1.007
1.004
1.104
1.210
0.510
0.635
0.665
0.713
0.768
0.804
0.870
0.925
0.990
0.952
1.015
1.149
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
év

Királd bányaüzem évi átlagkereset grafikonja
Ft
30.000
29.000
28.000
27.000
26.000
25.000
24.000
23.000
22.000
21.000
20.000
23.500
23.820
24.668
25.220
25.375
25.805
25.987
25.859
26.061
27.988
28.520
29.730
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
év

A KIRÁLDI BÁNYÁSZOK HARCA A KENYÉRÉRT ÉS JOGOKÉRT

Már a mult század végén több jel mutatta, hogy a borsodi bányászok egyik forradalmi góca Királdon alakul ki. Mig azonban a század végi bérharcban csak néhány idegen /Horváth/ munkás vett részt, az 1900. március 3.-án kezdődő bérharcban már 200 helybeli - mind vidéken lakó - munkás kapcsolódott be.

A Hurokvölgyi-aknában dolgozó bányászaok március 3.-án meggel 6 órakor megtagadták a leszállást mindaddig, amig a februárra megállapitott szakmánybért nem javitják. A bánya vezetője /Kolossy Sándor bányagondnok/ nyomban ott termett, s kiszállt a borsodi MÁK bányák igazgatója /Hönsch Ede/ is. A bánya vezetői alaptalannak tartották a követelést, s nem voltak hajlandók a szakmányon változtatni. Mint ismeretes, a MÁK-nak a századforduló táján sok müszaki problémája volt a Hurokvölgyi-aknával. Hönsch igazgató kijelentette, hogy amennyiben a munkások "tisztességes uton" munkába nem lépnek, "felhagy teljesen az ugyis deficittel járó Hurokvölgyi-bánya aknázásával." A munkások a fenyegetés ellenére sem álltak munkába, hanem "kiki tarisznyáját vállára véve", lakóhelyére vonult.
A főszolgabirói jelentés szerint a munkások átlagos müszakbére 3 korona 18 fillér volt ebben az időben. A levonások után /társláda 4 %, zenealap 0,5 %, mécsolaj 32-36 fillér stb./ 2 korona 96 fillért kapott egy munkás. Bár a jelentés azt "igen szép" bérnek tartja, valójában csak az országosan kialakult /nem a bányákra vonatkoztatható / átlagbéreknek /heti 20 K./ felelt meg.
A bánya vezetői a mozgalmat nem tartották veszélyesnek, mert a szomszédos Zsigmond-aknában valamennyi munkás dolgozott, s ugy számitottak, hogy a megmozdulás "két-három nap alatt ... le fog csillapulni". A tőkéseknek a megoldás nem volt sürgős, mivel a gazdasági válság hatása már érezhetővé vált a keresletre. A mozgalom - a fenti körülményeket figyelembe véve - sikertelenül végződött.
A Királdi bérmozgalom sikertelensége ellenére is mind több jel mutatta a munkásmozgalom felélénkülését Ózd környékén.

Ózdot is"elérte a napsugár" - irta a Népszava 1903-ban uj sztrájk bontakozott ki Királdon. 1903. január 3.-án 172 bányász - mind vidékiek - a reggeli leszálláskor nem ment le a bányába: sztrájkba lépett.

A telepen a gazdasági válság idején jelentős mennyiségü szenet tartalékoltak. A megidnuló kereslet hatására azonban a készlet már elfogyott, s a munkások ezt az időt látták alkalmasnak, hogy követelésükkel fellépjenek.

A sztrájk elsősorban nagyobb munkabér kiharcolásáért indult. A Borosdmegyei Lapok tudósitása szerint a sztrájkoló munkások a bér felemelése által "nehéz helyzetüknek javitását" követelték. A lap hiradása szerint a munkások kijelentették: "amig kérelmüknek a bányaigazgatóság eleget tesz, sztrájkolni fognak, még ha éhen kellene is veszniök".

A sztrájk hirére Zsóry főszolgabiró - 4 csendőr kiséretében - nyomban a helyszinen termett. A telepen azonban teljes nyugalmat talált. A bányászok - amikor követeléseiket előterjesztették- egységesen lakóhelyeikre vonultak. A négy csendőr mégis a telepen maradt a "munkába lépők biztonsága és a közrend fenntartása végett" - , ahogy a hivatalos közlemény megállapitotta.

Zsóry főszolgabiró - a bánya vezetőivel együtt - azonnal munkához látott. Már a bányatelepről levelet küldött valamennyi érdekelt község birájának, s azokat felszólitotta, hogy a sztrájkoló munkásokat hivják össz, és győzzék meg őket a munka felvételéről. A bánya igazgatója ugyanakkor utasitást adott ki, hogy aki január 7.-én 6 óráig nem veszi fel a munkát, elbocsátják az üzemtől.

Az intézkedések eredménytelenek maradtak.

Időközben akcióba lépett a bányakapitányság képviselője is. Mint felettes iparhatóság, meghallgatta a sátai bányászok 15 tagu küldöttségének panaszait. Azokat azonban " légből kapott koholmányoknak " és "minden jogos és méltányos alapot nélkülözőknek" minősitette, s elutasitotta. A bányakapitányság kiküldöttje természetesen a tőkés érdekeket képviselte, s a bányászokat megfenyegetve, a munka felvételére utasitotta őket.

Mint később oly sokszor, ez esetben is a "társládával szemben fennálló minden igényük elvesztését" és elbocsátást helyeztek kilátásba. A munkások többségének nem volt kitartása, féltek helyzetük kilátástalanságától, és 26 bányász kivételével 14.-én felvették a munkát. A 26 munkásból 7 önként ment el a bányától, mig 19-et leszámoltak.

A sztrájkmozgalom uj vonásai 19o7.-ben.

A borsodi bányászok mozgalmainak hatását jól mutatja a királdi bányászok eredményes fellépése.
A királdi bányászok augusztus 28.-án /szombaton/ jelentős béremelési követelést terjesztettek a bányagondnokság elé. A bánya vezetői félve a munkabeszüntetéstől - melyet a bányászok követeléseik elutasitása esetén kilátásba helyeztek - nyomban tárgyalni kezdtek a bányászokkal. A bánya vezetősége nehéz helyzetbe került, mert megrendelésekkel el volt halmozva, ugyanakkor a létszám alacsony volt a bányában, igy minden további létszámcsökkenés alapvetően érintette a bányavállalat érdekeit. A bánya vezetősége, kihasználva a vasárnapot, értesitette döntéséről a bányászokat, igy munkabeszüntetésre nem került sor. "E bérfelemelést kénytelenek voltunk megadni - irta a MÁK igazgatósága - , mert a szomszédos Rimamurányi társulatnak rendkivüli munkáshiánya van, porosz szenethozatott magának és minden eszközzel munkásokat toboroz". Ez esetben a munkáshiányt a királdi munkások ki tudták használni saját helyzetük javitása érdekében.
A megállapodás szerint az elővájásokban 8o fillérről 1 koronára, fejtésben pedig 8o fillérről 9o fillérre emelték a csilleszakmányt. A fejtésben "jutalmi szakmányt" vezettek be.
A királdi bérmozgalom jelentősége abban rejlett, hogy a munkások egészét érintette és első sikeres megmozdulása borsodi bányászoknak.

Az 1910. évi királdi sztrájk.

Az 1909-es év csendesen telt el a megye bányatelepein. A forradalmi harc visszaesése éreztette hatását a borsodi bányákban is. A munkások helyzetének romlása, a fokozódó drágaság nyomán 1910-ben ujabb mozgalmakat látunk.
1910. május 19.-én reggel 6 órától a királdi bánya 210 vidéki munkása lépett sztrájkba.
A bányászok két megbizottjuk útján a következő követelést terjesztették elő.

1. A munkahelyen /bányán/ kivül másütt, különösen szállitásnál eltöltött müszakokért 2 K. 40 fillér helyett 3 K. legyen a müszakbér.
2. Csilletörlés ne legyen.
3. A vasárnapi müszakmulasztásért büntetés ne legyen, hétköznapokon pedig engedélyt kapjanak a mülasztásra.
4. Csilleszakmány mindenütt egy korona legyen.
5. A bányafát az aknatorok szintjére szállitsák.
6. Ha a szállitás nagyobb távolságról történik, a szakmány 100 m-ként 10 fillérrel nagyobb legyen.

A követeléseket azért is helyes teljességében közölni, mert pontosan rávilágit a bányászok által sérelmesnek tartott helyzetre, továbbá, hogy az 1907-es sztrájk óta milyen újabb követelésekkel álltak elő a bányászok. Az is látszik azonban, hogy e követelések még kizárólag gazdasági jellegüek, ami rávilágit a mozgalom szinvonalára. Szervezettsége azonban a korábbi sztrájkokhoz képest fejlődést mutat.
A bányagondnok a bányászok követelését a MÁK igazgatósága elé terjesztette, ugyanakkor követelte, hogy a bányászok azonnal álljanak munkába. A munkások azonban "minden rendzavarás nélkül falvaikba távoztak, hogy ott az adandó választ bevárják."
Az igazgatóság május 24-én válaszolt a követelésekre:

1. A telepitést akként fogadta el, hogy szóbanforgó müszakra a vájár 3 koronát, a segédvájár 2 K 60 fillért kap,
2. a csilletörlést /szolg.szab.41.§/ eltörölni nem lehet, de méltányolják,

3. a vasárnapi müszakra /szolg.szab.szerint/ szükség van, de itt is méltányosságot igért,
4. miután az akkord-bér alapján 3 csille müszakonkénti termelése mellett mindenki elérheti az egy koronás csilleszakmányt, azt nem kell megváltoztatni,
5. a kérdés megoldását megigérték,
6. a távolsági pótlék nem kell, mert a "mü érdeke is megoldani a kérdést."

A fenti válaszokat 24-én közölte a gondnok a munkások megbizottaival. Miután azonban a választ valamennyi munkás hallani akarta, május 27-én délelőtt a telepen megjelent munkások előtt a gondnok megismételte az igazgatóság igéreteit.

A munkásokta tett engedmények kielégitették, és május 27-én este, illetve 28-án reggel valamennyien munkába álltak.

A királdi munkások második fellépése is sikerrel járt.

Ezután a dicsőséges tanácsköztársaság időszakában jelentős fellendülés következett be a bányászok gazdasági harcában. De sajnos ezt hamarosan megtörte a fehér terror, majd teljesen elnyomta a fasizmus időszaka. Igy a bányászok helyzete reménytelenné vált, mind addig mig a Dicsőséges Szovjet Csapatok meg nem hozták részükre a felszabadulást, egy pusztitó háboru árán, melyben a fasizmus végleg vereséget szenvedett.

A "Szocialista munka üzeme" cim elérésének útja.

A felszabadulás után, az újjáépitès időszakában egyre nagyobb odaadással küzdenek a királdi bányászok üzemeik helyreállitásáért, melyet siker koronáz, s megindulhat a termelés. 1948-tól nagyarányú munkaverseny fejlődik ki a királdi üzemekben, a Szabadság-akna termelése átmenetileg visszaesik ugyan, de a többi királdi akna pótolja termelését.
Ezen időszakban idndult meg ugyanis a II. telep nagyarányú feltárása a lefejtett I. telepi mezők alatt.
1956-ban az ellenforradalomnak sem sikerült megtörni a királdiak lendületét, s a konszolidáció után ujult erővel indulnak harcba a termelés fokozásáért, melynek velejárója a dolgozók életszinvonalának állandó növekedése.
1959-ben Királdon alakul az ország első bányász kommunista munkabrigádja, /mellékelt meghivó másolat alapján/

1959-ben 1 brigád 9 fővel, összüzemi létszám 1o35
1964-ben 24 brigád 198 fővel, összüzemi létszám 1o96
1967-ben 56 brigád 553 fővel, összüzemi létszám 1o75
1969-ben 76 brigád 712 fővel, összüzemi létszám 1o54

A Királdi Aknaüzemegység üzemvezetősége, a Magyar Szocialista Munkáspárt üzemi szervezete, szakszervezet és KISZ szervezet mérlegelve az üzem több éven át nyujtott felfelé ivelő fejlődését, az ugrásszerüen növekedő politikai képzettségét, arra az elhatározásra jutott, hogy a megtisztelő "Szocialista Üzem" cim elérésének feltételeit megteremtette.
Következésképpen az üzem dolgozóival történ közös elhatározás alapján az 1968. évre versenyvállalási szerződést létesitett a "Szcoialista Üzem" cim elérésére.
A vállalások, az objektiv akadályokba ütközők kivételével teljesitve lettek, minek folytán vállalatunk gazdasági és politikai vezetőinek döntése alapján üzemünk megkapta a megtisztelő "Szocialista munka üzeme" cimet.
Emeli ennek nagyságát, hogy egybeesett a Szabadság-akna 75 éves fennállásának évfordulójával.

Hiteles másolat!

A PÁRTSAJTÓ ERŐS FEGYVER A DOLGOZÓK KEZÉBEN

M E G H I V Ó

A "BORSODI BÁNYÁSZ" SZERKESZTŐSÉGE szeretettel meghivja az elvtársat 1959. évi február hó 22-én vasárnap d.e. fél 10 órakor a királdi kulturotthonban tartandó

s a j t ó a n k é t r a.

2.

NAPIREND

1.

A " Borsodi Bányász" felelős szerkesztőjének előadása a sajtó és az olvasók kapcsolatáról, valamint a kommunista sajtó feladata napjainban.

2.

Az ország első bányász kommunista munkabrigádjának megalakulása.

3.

Felszólalások.

75 ÉV FEJLŐDÉSE KÉPEKBEN

Zsigmond-akna /Szabadság-akna/ az 1900-as években.

Szabadság-akna 1969.

Szabadság-akna 1969.

Szabadság-akna és gépház.

Béke-akna.

Péch Antal tárói szénosztályozó 1940-ben

Péch Antal tárói osztályozó 1969-ben

Munkába érkezés a felszabadulás előtt.

Munkába érkezés napjainkban.

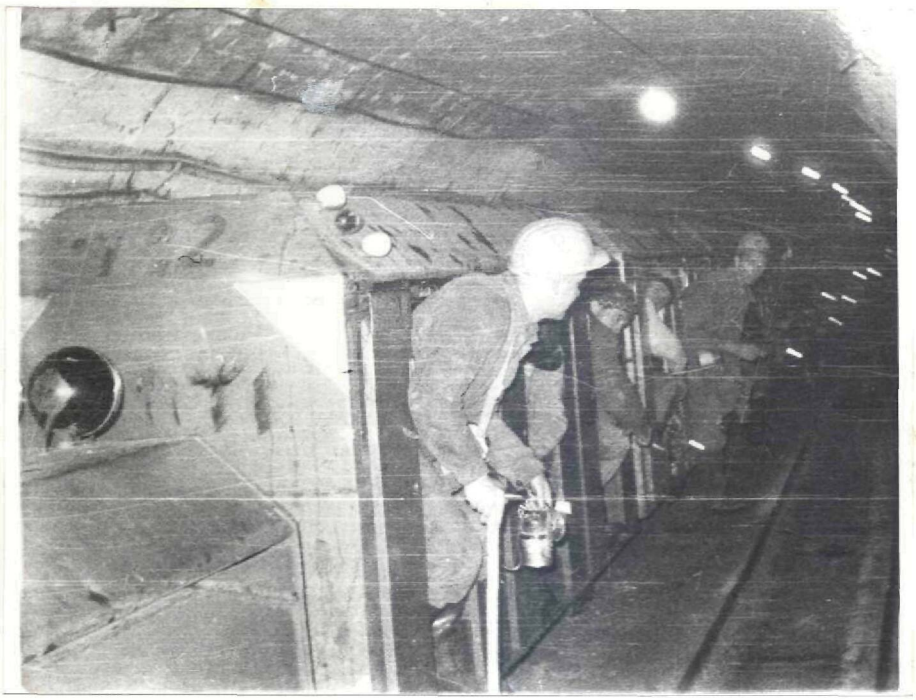
Műszakváltás.

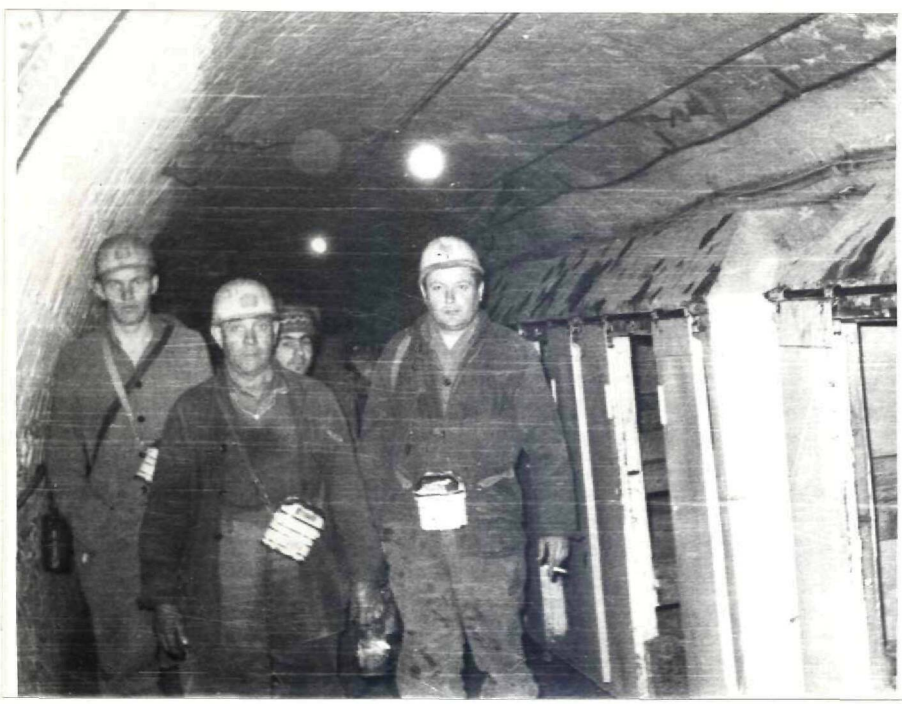
Műszakváltás.

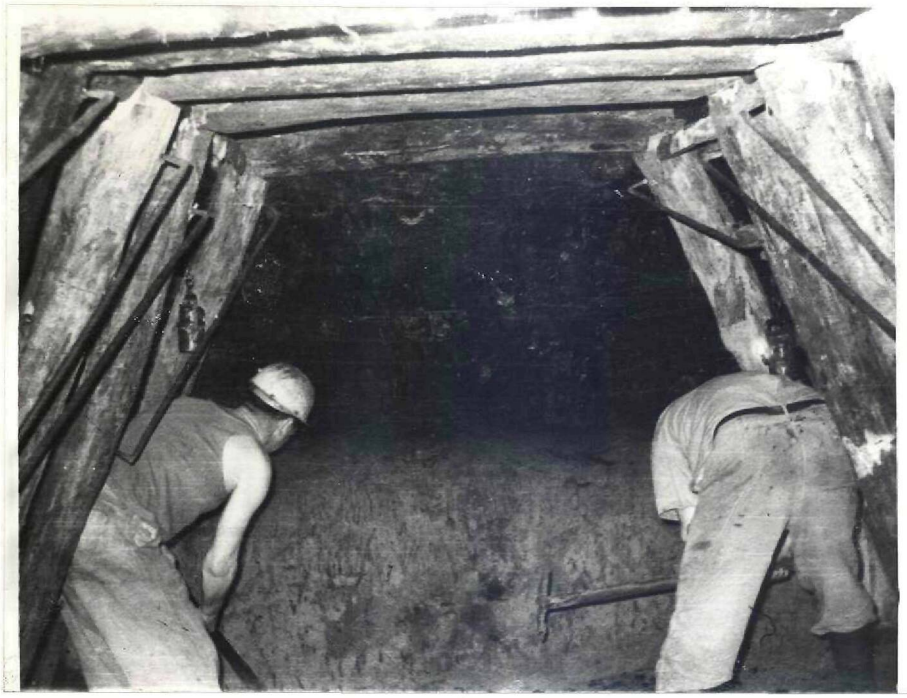
Földalatti személyszállitás 1969.

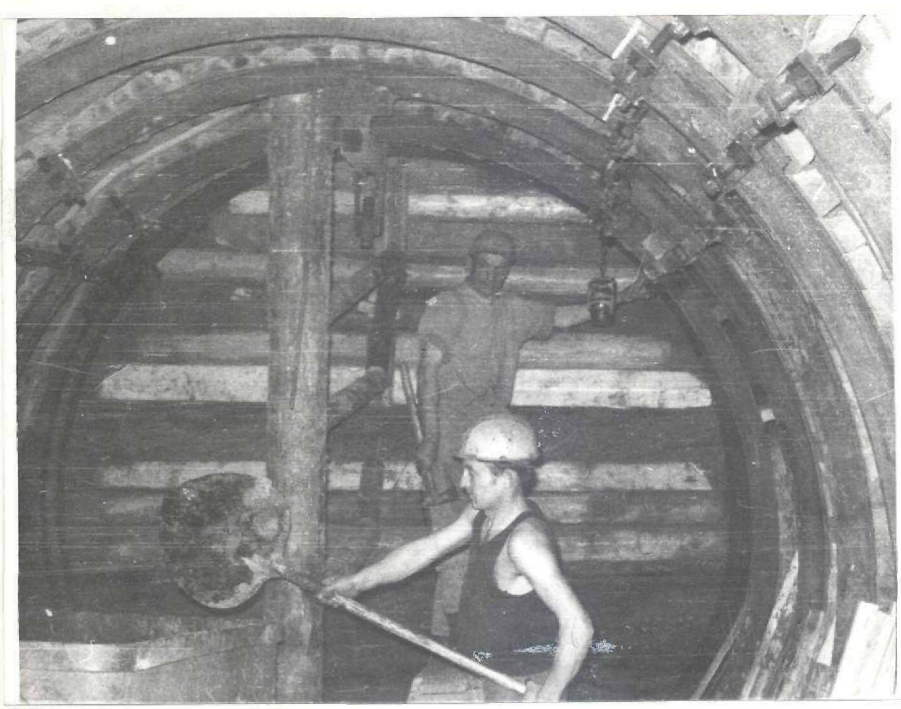
Földalatti személyszállitás 1969.

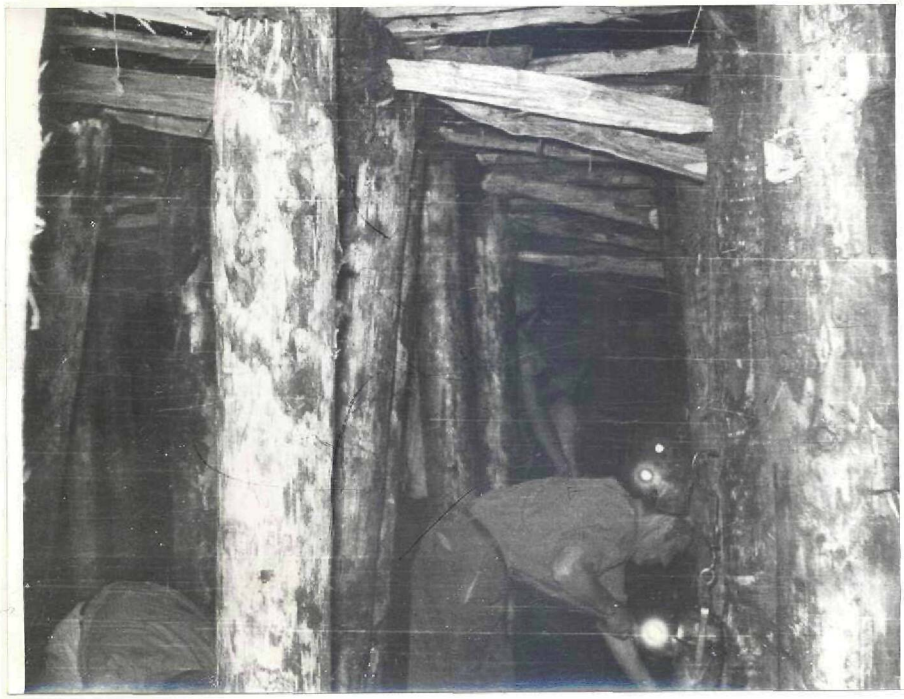
Fával biztositott elővájás.

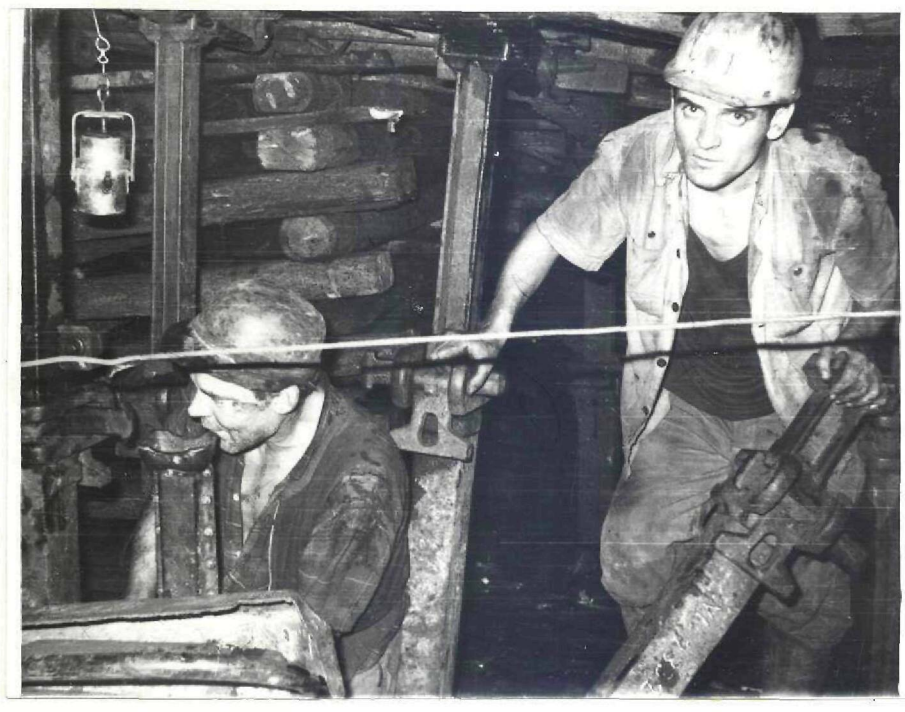
TH gyürüvel biztositott elővájás

Fával biztositott frontfejtés.

Acéltámmal biztositott frontfejtés.

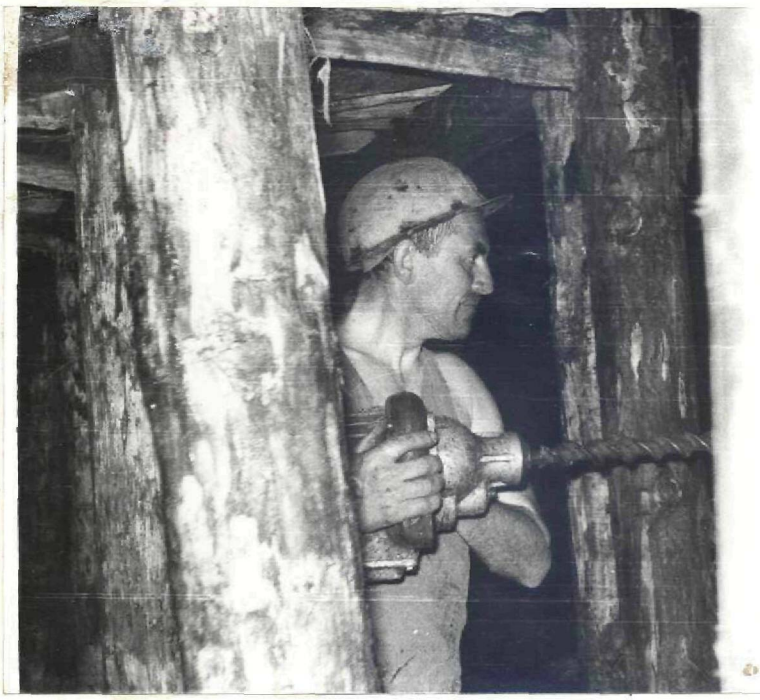
Acéltámmal biztositott I. telepi kamrafejtés.

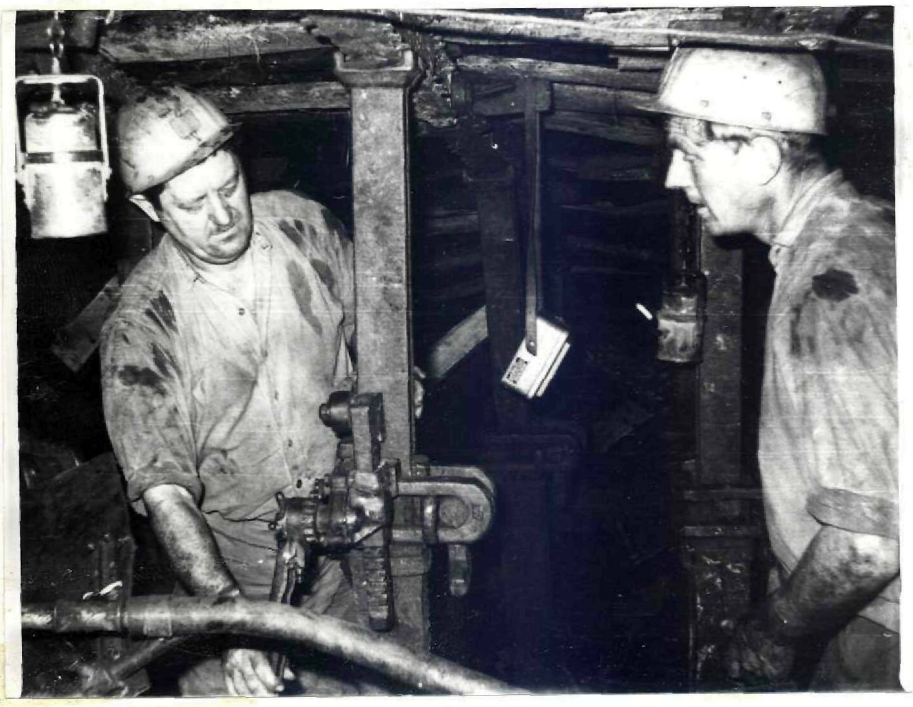
Acéltámmal biztositott I. telepi kamrafejtés.

Távval biztositott frontfejtés /furás/

Acéltámmal biztositott frontfejtés /előfeszitás/

Földalatti aknaszállitó szocialista brigád.

Fejtési brigád összejövetele a kulturházban.

Vill.mozdony szerelő szocialista brigád.

"Szocialista munka mühelye" oklevél átadás 1969.

Fronti brigádvezető felszólalása a termelési tanácskozáson.

I.sz. müszaki brigád.

Általános iskola a multban.

Általános iskola jelenleg.

"Bányász kolónia" az 1900-as években.

Felszabadulás után épitett modern bányász lakás /Petőfi-telep/.

Modern bányász lakás /Béke-telep/.

"Bányász-kolónia" az 1900-as évekből.

Bányász "kulturház" a felszabadulás előtt.

1956-ban átadott modern kulturotthon.

1967-ben társadalmi munkában épült sportöltöző

Felszabadulás után épült modern óvoda.

